

MODERN İRAN ÖYKÜ YAZARI GOLÎ TERAKKÎ'NİN “BİR BAŞKA YER (جای دیگر)” ADLI ÖYKÜSÜNDE ANLATIM TEKNİKLERİ *

Esin Eren Soysal**

Öz

Edebiyat dünyasında sanatçı, duygu ve düşüncelerini çeşitli anlatım teknikleriyle edebî eserlerinde ortaya koyar ve okuyucuya sunar. Bu anlatım teknikleri ile yeni bakış açıları geliştirerek eserinde kendine has bir anlatım tekniği kullanır. Özellikle modern edebiyat anlayışıyla öykü türünün gelişim sürecine bakıldığında anlatım teknikleri çeşitlilik göstermektedir. Bu çalışmada modern İran edebiyatının 50’li ve 60’lı yıllarında öne çıkan kadın yazarlarından olan ve eserlerinde hayatın içinden kahramanlara sıklıkla rastlanılan Golî Terakkî tarafından kaleme alınan *Bir Başka Yer (جای دیگر)* adlı öykü, anlatım teknikleri bakımından değerlendirilecektir. Mevcut çalışmada *Bir Başka Yer (جای دیگر)* adlı öykünün anlatıcısı ve onun bakış açısı çevresinde bireyin iç çözümlenmeleri, aklından geçenler, aile ve toplum ilişkileri, yaşama dair düşünceleri, hayatın içindeki duruşu anlatma esasına bağlı anlatım teknikleri ile betimlenecektir. Çalışmada yöntem olarak özellikle “anlatma”, “tasvir”, “geriye dönüş”, “leitmotiv” ve “İç çözümlenme” gibi anlatım teknikleri ele alınıp, bu anlatım teknikleri öyküden verilecek örneklerle desteklenecektir. Çalışmada incelenecek bu anlatım teknikleri ile öykünün çeşitli bakış açıları ile tekrar gözden geçirilmiş olması ve okuyucunun farklı bir bakış açısı elde etmesi amaçlanmaktadır. Dolayısıyla yazarın eserinde vermek istediği mesajın okuyucusuna daha etkili bir şekilde ulaştırılması sağlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Anlatım Teknikleri, Modern İran Öyküsü, Golî Terakkî, Bir Başka Yer

Narrative Techniques in the Story of Modern Iranian Writer Golî Taraghi's Story "Another Land (جای دیگر)"

Abstract

In the world of literature, the artist reveals her/his feelings and thoughts in her/his literary work with various expression techniques and presents them to the reader. S/he develops new perspectives with these narrative techniques and creates a unique expression in her/his work. Especially when we look at the

* Araştırma makalesi/Research article DOI: 10.32330/nusha.1182717

** Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Mütercim Tercümanlık Bölümü, e-posta: esineren1336@hotmail.com Orcid: <https://orcid.org/0000-0002-9957-3452>

Makale Gönderim Tarihi: 30.09.2022

Makale Kabul Tarihi : 16.11.2022

NÜSHA, 2022; (55): 73-92

development process of the story genre from a modern perspective, the narrative techniques vary. In this study, the story named *Another Place* (جای دیگر) written by Goli Taraghi, one of the prominent female writers of contemporary Iranian literature in the 50s and 60s and whose heroes are frequently encountered in his works, will be evaluated in terms of narrative techniques. In the context of the storyteller and his point of view, the internal analysis of the individual, his thoughts, family and social relations, his conceptions of life, and his stance in modern life will be described with narrative techniques based on the principle of narration. In the study, especially narrative techniques such as "expression," "depiction," "flashback," "leitmotiv," and "internal analysis" will be discussed, and these narrative techniques will be supported with examples from the story. The study aims to give the reader different perspectives by examining the story through these narrative techniques. Therefore, the message the author wants to convey in her work will be ensured to reach the reader more regularly and effectively.

Keywords: Narrative techniques, Contemporary Iranian story, Goli Taraghi, *Another Place*.

Structured Abstract

In literary genres that depend on the principle of narration, such as stories and novels, the writer needs a narrator and his/her eyes to depict the events, so the narrator's feelings and thoughts are made effective on the reader by narrative techniques. All aspects of an event are revealed by conveying the subjects determined by the author with narrative techniques. Expression techniques, one of the elements that determine the aesthetic/artistic value of literary genres, have an essential function in conveying the events, situations, and facts that the writer wants to tell. While constructing their works, writers try to get the person/theme/issue they will speak about in an appropriate and effective way by applying some narrative techniques. In this sense, these techniques fulfill an essential function in adding variety, dynamism, and depth to the narration/transmission. Narrative techniques in literary works are as important as the ones mentioned. These techniques ensure that the subject to be explained, such as the author's feelings, thoughts, dreams, information, etc., will reach the reader effectively. It is one of the most important means by which s/he briefly conveys the message to the reader. The author wants to get the reader by choosing suitable narrative techniques for the subject, theme, and purpose of her/his work. In this study, narrative techniques used in Goli Taraghi's story called "Another Place" will be detected and discussed with examples.

The modern Iranian poet, writer, and translator Zohre Goli Taraghi was born in Tehran in 1939. His father, Lotfollah Taraghi, was the director of the "Taraghi" magazine. After completing her secondary education, Goli Taraghi studied philosophy in America. When she returned to Iran, she completed her

studies at the Tehran University of Fine Arts on the genesis of myths and symbols. She goes to France for a short time with her children but settles there later. While in Iran, she married Hajir Darioush, a filmmaker, and critic. Her first collective short stories were published in 1989 by the publishing house Morvarid under *I am Che Guevara*. One of her stories, *To the Great Woman of My Soul*, was translated into French. In 1985, this story was selected as the "Best story of the year" in France. It is possible to evaluate Goli Taraghi as a feminist writer. The social changes of the 60s provided a suitable basis for promoting young writers. The emergence of some stories in Iranian literature was shaped in line with some feminist thoughts with their sensitivity and orientation towards the patriarchal society. "*Another Place* [جای دیگر]" was published in 2000 by Nilofer Publishing. The story "*Another Place* [جای دیگر]" is about Emir Ali and Melek Azer's family life torn apart because of a strange event. Emir Ali's childhood friend tells the story. Emir Ali, the protagonist of the story, leaves all the roles that his society and life have imposed on him to discover his old desire and himself and reaches a new transformation.

The narrative techniques play a significant role in the process of the composition of a literary text. Through these techniques, the author presents his/her feelings, thoughts, situations, and dreams that s/he intends to convey to the reader. When evaluated in terms of narrative techniques, it has been observed that the techniques of "narration", "description", "flashback", "leitmotiv" and "internal analysis" are used in the story. The narrator is in the 3rd person singular, the childhood friend of the story's protagonist. The choice of a friend as the narrator offers a more objective point of view in terms of narration because the narrator has known his friend since childhood and thus knows his inner world. In this respect, the "narration" technique is an entirely appropriate technique to use for the author. In the story, the narrator tells the story as if he is talking to the reader, and all events are evaluated from the narrator's perspective.

As in every literary text, the "description" technique is also used in this story. The narrator describes the place and people and reveals physical and spiritual details about the people. By giving these details, he creates a preliminary assessment for the reader. In the story, the author depicts how the physical and spiritual journey of a man whose life was drawn by a wealthy woman with a dominant character takes place as a result of a strange event he experienced. The author may probably have shown how respectable lives would be shattered in the face of this peculiar experience. Using one of the narrative techniques, the "return technique," it is revealed that this man whose life was limited by others has had a free spirit since childhood and wants to travel to other countries. His childhood friend, the narrator, who has known

himself since childhood, knows this well and states that this journey is inevitable. Therefore, with this technique, it has been underlined that no matter how old a person is, he gets rid of the chains and achieves the freedom he dreams of the use of another narrative technique, namely, the "leitmotiv" technique, has also been observed with the frequent repetition of the word "other" in the story, which is overwhelmed by a transformational movement. That is, expressions such as "another room", "another place", and "Another road" show the hero's desire to get rid of his environment and step into another world. Finally, the narrator, who has known the protagonist since his childhood and has been in his life for a long time, can objectively evaluate the inner world of people. With the "internal analysis" technique, the author conveys to the reader that there is much more behind the appearances and in the person's inner world that most things are not as they seem. As a result, the story has been examined through various perspectives thanks to these narrative techniques, allowing it to be re-evaluated with these techniques. It can be said that the narrative techniques employed in this story are appropriate for the plot and the readers' comprehension of the story.

Giriş

Hikâye, roman gibi anlatma esasına bağlı olan edebî türlerde yazar bir anlatıcıya ve onun gözüyle olaylara bakma ihtiyacı duyar, dolayısıyla okuyucu üzerinde anlatıcının duygu ve düşünceleri anlatım teknikleri ile etkili bir hale getirilir. Yazar tarafından belirlenen konular anlatım teknikleri ile aktarılacak olayın bütün boyutları gözler önüne serilmiş olur. Böylece anlatıcı-eser-okur ilişkisinin farklı bir düzlemde bakış açısı kazanmaları sağlanır.

Edebiyat türlerinin estetik/sanat değerini belirleyen unsurların başında gelen anlatım teknikleri, sanatçının anlatmak istediği olay, durum ve olguları aktarmada önemli bir işleve sahiptir. Yazarlar, eserlerini kurgularken birtakım anlatım tekniklerine başvurarak anlatacakları insanı/temayı/meseleyi güzel ve yerine göre etkili bir şekilde aktarmaya çalışırlar. Bu anlamda anlatım teknikleri, anlatıma/aktarıma çeşitlilik, dinamizm ve derinlik kazandırmada önemli bir işlevi yerine getirir (Tekin, 2001, s. 186). Böylece belirli bir sistemde aktarılan eser, alımlamada daha etkili bir anlatı sunar.

Edebiyat eserlerinde anlatım teknikleri, öykü ve romanda bahsedilenler kadar önemli bir yere sahiptir. Anlatım teknikleri ile anlatılacak konunun okuyucuya etkili bir şekilde ulaşması sağlanmaktadır. "Anlatım teknikleri, yazarın duygu, düşünce, hayal, bilgi vb. dünyasını, kısaca anlatmak istediklerini okuyucuya iletmediği en önemli araçlardan biridir. Yazar, yapıtının konu, izlek ve amacına uygun olan anlatım tekniklerini kullanarak okuyucuya ulaşmak ister" (Karabulut, 2012, s. 1376).

“Edebî metnin içinde her biri ayrı bir işleve sahip olan anlatım teknikleri, yazarın/yapıtın amacına uygun olarak seçilir” (Arı, 2008, s. 87). Anlatım teknikleri ile eserin düşüncesi, amacı sistem doğrultusunda aktarılmış olur. Diğer taraftan “roman ya da öykü gibi anlatılarda yapısal oluşumun konu, zaman, mekân ve olay örgüsünde yer verilen figür/ler gibi yapı taşları, anlatım teknikleri aracılığıyla birbirleriyle ilişkilendirilir” (Aslan, 2007, s. 48). Şimşek (2019), anlatım teknikleri ve öykünün diğer dinamiklerinin ilişkili olduğunu düşünmektedir:

Anlatım teknikleri hikâye ve romanda olay örgüsü, mekân, zaman, tema, dil ve üslûp gibi öğelerin biçimlenmesinde, kahramanların ruh hâllerinin yansıtılmasında, estetik bütünlüğün oluşmasında ve anlatımın tekdüzelikten kurtarılmasında etkin bir rol oynamaktadır. Bununla birlikte edebî bir eserin estetik yönü, anlatı örgüsü, kurgusal düzlemi, dil ve üslup özellikleri de anlatım teknikleriyle yakından ilişkilidir ve bir eserin/metnin edebî zenginliği ve sanat değeri anlatım teknikleri/biçimleri tercihine göre değişebilmektedir (s. 309).

Çalışmada sözü geçen anlatım teknikleri, Golî Terakkî'nin “*Bir Başka Yer* (جای دیگر)” adlı öyküsünde ele alınacaktır, yazarın hangi anlatım tekniklerini kullandığı tespit edilip örneklendirilecektir.

Golî Terakkî

İrânlı şair, yazar ve mütercim Zohre Golî Terakkî 1939 yılında Tahran'da dünyaya geldi. Babası Lutfullah Terakkî, “Terakkî” dergisinin yöneticisiydi. Golî Terakkî ortaöğrenimini tamamladıktan sonra Amerika'da felsefe eğitimi aldı. İrân'a geri döndüğünde Tahran Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde mitlerin ve sembollerin doğuşu üzerine dersler verdi (Nîyâzî, 2015, s.117). Sinemacı ve eleştirmen olan Hajîr Daryuş ile evlendi. İlk toplu mecmuası “*Ben de Che Guevara'yım* (من هم چه گوارا هستم)” adı ile 1989 yılında Morvarid yayınevi tarafından yayınlandı. “*Ruhumun Büyük Kadınına* (بزرگبانوی روح من)” adlı öyküsü Fransızcaya tercüme edildi. 1985 yılında bu öykü Fransa'da “Yılım en iyi öyküsü” seçildi. “*Ben de Che Guevara'yım* (من هم چه گوارا هستم) (1989)”, “*Meczup Hatıralar* (خاطرهای پراکنده) (1992)”, “*Başka Bir Yer* (جای دیگر) (2000)”, “*İki Dünya* (دو دنیا) (2002)”, “*Yeni fırsat* (دوباره فرصت) (2014)” adlı kısa hikâyelerden oluşan eserleri bulunmaktadır (Rezaei, 2018, s. 7). Ayrıca “*Kış Uykusu* (خواب زمستانی)”, “*İttifak* (اتفاق)”, “*Geriyeye Dönüş* (بازگشت) adlı romanlar, bir manzum hikâye ve film senaryoları diğer eserleri arasında yer almaktadır. Halen hayatta olan yazar Fransa'da yaşamaktadır.

60'lı yıllardaki toplumsal değişimler bağlamında, genç yazarların tanıtılması için uygun bir zemin olduğundan, kadını ve kadının toplumdaki

yerini ifade etmeye çalışan Şehrnûş Pârsîpûr, Sîmîn Dânişver, Monîre Revânîpûri, Gazâleh Alizâde gibi yazarlar kadın dünyasını daha tanınır hale getirirler. Erkekler tarafından yazılan öykülerde genellikle erkek bakış açısı hâkim iken kadın yazarlar kadınların düşüncelerini ve isteklerini sınırlayan çerçeveden çıkmaya çalışırlar. Bir kadın olarak kendi kimlik ve hüviyetlerini de keşfetme çabası edebiyatta yer edinmelerini sağlamıştır (Âbidînî, 1998, s. 1109-1113). Bu yazarlar gibi Terakkî de ataerkil toplum karşısında hassasiyet ve yönlendirmelerle bir kısım feminist düşünceler doğrultusunda İran edebiyatında birtakım hikâyeler ortaya koymuştur (Khonakdar Tarsi, 2018, s. 137). Terakkî, kendine has tarzıyla, eserlerinde sosyal sorunları ayrıntılı olarak ele almaktadır. Zamanının toplumundaki karakterlerin çelişkili durumunu, kendini gerçekleştirme ve bireyciliğe yönelik zorlamalarını ve onlarla bağdaşmayan geleneksel değerlere olan çekimlerini tasvir eder (Milani, 1992, s. 199). Terakkî genellikle öykülerinde her şeyden korkan, izole yaşayan, hastalıklı, umutsuz, güçsüz ve yalnız, Aklını yitiren ve sosyal yaşamla bir ilişkisi olmayan benzer karakterler üzerinde durmaktadır. Âbidînî (2002), Golî Terakkî'nin öykü kahramanlarının birbirine benzediğini belirterek, kahramanları şöyle tanımlamaktadır:

Terakkî'nin öykü kahramanları, kendilerini kandırarak da olsa hayata bir kapı aralamaya çabalarlar. Bunlar, aşağılanma sağanağı altında yaşamaktan kurtulmayı düşleyerek kendi konumlarını değiştirmeye karar verirler. Hep çöküş anında kendi acıklı konumlarının farkına varırlar, ama hiçbir girişimde bulunma cesaretini taşımadıkları ve binlerce bağla mevcut duruma bağlı bulunup ondan beslendikleri için kendi durumlarında bir değişim gerçekleştirmezler (s. 271).

Başka Bir Yer (جای دیگر)

Başka Bir Yer (جای دیگر) 2000 yılında Nilüfer yayınları tarafından yayımlanmıştır. Öykü kitabı “*Yarım Kalan Oyun (بازی ناتمام)*”, “*Nar Hanım ve Oğulları (نار بانو و پسرهایش)*”, “*Emine'nin Büyük Yolculuğu (سفر بزرگ امینه)*”, “*Armut Ağacı (درخت گلابی)*”, “*Ruhumun Büyük Kadınına (بزرگبانوی روح من)*” adlı altı öyküden oluşmaktadır. Her bir öyküde birbirinden bağımsız konular ele alınmıştır. Genellikle öyküler kadın karakterler ve kadın karakterlerin hayatları ile ilgili konular çerçevesinde şekillenmiştir. Öykülerde konular yolculuk düşüncesi olan, hastalıklı, sosyal yaşamla ilişkilerini koparan ya da düzeltmeyen, hayat mücadelesi veren karakterler (özelinde kadın) üzerinde yoğunlaşmaktadır. Öykü kitabında ayrıca “*Armut Ağacı (درخت گلابی)*” adlı öyküden 1998 yılında Homayoun Ershadi ve Golshifteh Farahani'nin başrolde olduğu Dariush Mehrjui tarafından yönetilen drama filmi yapılmıştır. Ancak mevcut çalışmada *Başka Bir Yer (جای دیگر)* adlı öykü kitabında yer alan ve eserle aynı adı taşıyan “*Başka Bir Yer (جای دیگر)*” adlı öykü incelenecektir.

Öykü Emir Ali ve Melek Azer adlı bir çiftin tuhaf bir olay sonucu parçalanmış aile yaşamını konu etmektedir. Ayrıca öykü Emir Ali'nin çocukluk arkadaşı tarafından anlatılmaktadır.

Öykünün başkahramanı olan Emir Ali eski arzusunun ve kendi benliğini keşfetmek adına toplumunun ve yaşamının ona yüklediği bütün rolleri bırakıp yeni bir dönüşüme ulaşmaktadır (Haddadî-Dürüdgîryân, 2011, s. 152). Öyküde ruhsal ve bedensel olarak bir yolculuk anlatımı bulunmaktadır. Hasanzade Nîrî, Golî Terakkî'nin "*Başka Bir Yer (جای دیگر)*" adlı öykü kitabında içsel ve dışsal olmak üzere iki yönlü yolculuğun olduğunu, içsel yolculuğu kişiyi kendi varlığına ulaşması olarak ifade etmekte dışsal yolculuğu ise kişinin içsel yolculuğunda bir tür katalizör rolü oynadığını belirtmektedir (Hasanzade Nîrî, 2011, s. 5).

Öyküyü kısaca ifade etmek gerekirse; Emir Ali'nin sakin ve huzurlu yaşamı bir gece ardına gelen esnemenin oluşmuş kusmalı ve ruhsal karışıma sebep olan bir tür gizemli bir hastalıktan dolayı darmadağın olur. Arkadaşı niçin kendinin anlatıcı olduğunu ifade ederek öyküye başlar. Arkadaşı, Emir Ali'ye ait bütün hatıralarının, mektuplarının, yazılarının yanında olduğunu ve Emir Ali'nin ona sonsuz bir güven içinde olduğunu anlatır. Bu güvenin çok eskilere dayandığını birlikte büyüdüklerini, hatta onları görenlerin kardeş ya da akraba olduklarını düşündüklerinden bahseder. Anlatıcı bu öyküyü anlatarak kendisine ve Emir Ali'ye dair birçok şeyi çözümleneceğini düşünür. Anlatıcı özel bir geceyi anbean anlatmaya başlayacağını belirtir, okurla bir sohbet havası içindedir.

Bir gece Emir Ali tam uyumak üzereyken bir sivrisineğin vızıltısını duyar, onun nerede olduğuna odaklanırken birden sivrisinek ortadan kaybolur. Sonra yine döner ve Emir Ali'yi boynundan ve alnından ısırır. Emir Ali bir şey atıp onu öldürmek ister. Emir Ali sivrisineği öldürünce derin bir uykuya dalmak ister. Beyninin yarısı uyumuş ama diğer yarısı derin düşüncelere dalmıştır. Düşünceleri o odanın dışında uçsuz bucaksız bir ortamdadır. Başka bir hayati düşlemektedir. Tam o anda Melek Azer parmak ucuyla eşine dokunur ve Emir Ali titremeye başlar. Akşam yediği garip yemek yüzünden bedeninde tuhaf bir titreme ve yorgunluk hisseder.

Akşam gelen misafirleri ve misafirler karşısında nasıl durmadan esnediğini hatırlar. Yemek masasında onun gibi erkeklere yakışmayan bir tarzda gözlerinden yaşlar gelene kadar esnemiş ve bu esnemeyi durduramamıştır. Misafirleri dinliyor gibi yapmaya çalışmış yapamadığından kendini bir şey bahane ederek bahçeye atmıştır. Bahçeye çıkınca üzerindeki ağır rahvet ve esneme yerini tatlı bir uyuşukluğa bırakmış, biraz daha kendine gelmiştir. Melek Azer'in onu beklediğinden emin olduğundan kendini toplar ve misafir odasına geri döner.

Anlatıcı, tekrar Emir Ali ve Melek Azer'in yatak odasındaki sivrisinekten bahsetmeye başlar. Melek Azer uyumakta ve Emir Ali kendi kendine yatakta kıvrılmaktadır. Bağırsaklarında dolaşan bir ağrı ve mide bulantısı vardır. Bu yüzden Emir Ali hareket edemez. Rahatsızlığının sebebi devlet makamındaki birine istemeyerek gönderdiği mektuptur. Yalanlarla dolu gizli rüşvet içeren. Şirketin durumu kötüye gitmektedir ve şirketin geleceği için bu tarz mektubu yazmak zorunda kalmıştır.

Bu düşünceler içerisindeyken Emir Ali tekrar sivrisineğin sesini duyar ve yorganı suratına çeker. Sıcak olunca uykusu kaçtığından ayağını yorgandan dışarı çıkarır. Sivrisinek ayağından ısırır. Ayağındaki sızı derisinde geniş bir yangıya dönüşür, ter içinde kalır.

Zihin karışıklığı ve öfke içerisindeyken sağ eli ansızın kendi kendine sanki başka birinin emriyle yavaş yavaş kalkar. Kontrol edemeyerek iradesi dışında elini karısının başına vurur. Melek Azer feryatla yerinden fırlar, çılgılık atıp ışığı yakar. Her ikisi de korkar ve telaşlanır. Korktuklarını ve endişelendiklerini görünce birbirlerini teselli edip uyumaya çalışırlar. Melek Azer de kocasının akşam yemeğindeki hallerini düşününce durumu ona bağlar ve sakin davranır. Olayın üzerinden bir iki ay geçip sular durulur, görünmeyen bir varlık kendini göstermek için fırsat kolluyordu.

Emir Ali ve kayınvalidesi yirmi yıl arayla aynı gün doğmuşlardır. Melek Azer bugünü iki ailenin birleşmesi ve bekası için önemli görmektedir. Her yıl bütün dostlarını ve arkadaşlarını çağırıp büyük bir kutlama yapmaya karar verir. Doğum gününe Melek Azer'in emekli asker amcası da gelir. Herkes masa başında pasta kesmeye hazırlanırken Emir Ali'nin sol ayağı uyuşup yanmaya ve karıncalanmaya başlar. Ayağı şişer ve altına baskı yapar. Ayağını kontrol edemez hale gelir. Siyah deri ayakkabısının ucu ile amcanın ayağına vurur. Amca feryat figan bağırmağa başlar. Herkes ayağa kalkar. Emir Ali durumu nasıl izah edeceğini bilemediğinden tek çareyi kaçmakta bulur. Melek Azer eşinin misafir odasından çıktığını görür, yanına gider. Emir Ali terleyip kızarır ve bu kızarıklık Melek Azer'in gözünden kaçmaz. Emir Ali'yi koridorda sıkıştırır ancak Emir Ali konuşmayınca misafirlerin önünde konuyu uzatmamak adına susar. Emir Ali, Melek Azer'in onu rahat bırakmayacağını bilir, en iyisi ona gerçeği söyleyip yardım istemektir. Bedeninin hasta olduğunu, bilinmeyen bir varlığın ona girdiğini söylemek ister. Fakat ona deli diyeceklerinden korkar ve olayın üstünü kapatmak ister.

O gece ve sonraki geceler sırt sırta uyuyup hiç konuşmadan ancak içlerinde binlerce soruyla savaşıp günlerini geçirmeye çalışırlar. İki de birbirlerinden adım atmalarını bekler; fakat kimse cüret edemez. Emir Ali çareyi odayı ayırmakta bulur Melek Azer önce kabul etmez. Fakat eşi için razı olur ve büyük odayı Emir Ali için hazırlatır. Emir Ali istediği gibi aydınlık bitki dolu mehtaplı

geceleeri olan odayı elde etmiştir. Ancak Melek Azer bu durumdan içten içe rahatsız olmaktadır ve uykusuz geceler geçirmektedir.

Haftalar bu şekilde geçip gider, Melek Azer artık yorulmuştur ve bu belirsizliğin bitmesini acı da olsa gerçeği bilmenin iyi olacağını düşünür. Emir Ali işe gitmeden onu odasında yakalar. Ancak Emir Ali toplantısı olduğunu belirterek gitmek ister. Aralarında tartışma başlar ve Emir Ali dayanamayarak sonunda akıl ve ruh sağlığının bozulduğunu söyler. Melek Azer eşinin ruh hastası bahanesine inanmaz ve rol yaptığını düşünür.

Emir Ali rahatsızlığından dolayı her geçen gün kötüleşmektedir. Hatta bir toplantıda toplantı masasına kustuğu için şirketi daha da zor bir duruma sokar. Melek Azer perişan bir halde kendi kendine yaşanan olaylar arasında bağlantı kurmaya çalışır. Emir Ali'nin kendinden bıktığını, artık sevmediğini ve odaları da o yüzden ayırdığını düşünmeye başlar. Belediye dosyalarının üstüne kusmasını şirketin mahvolması için yaptığı bir plan zanneder. Bunun yanı sıra başka birine âşık olduğunu düşünür.

Bir gün Emir Ali'nin sevgilisini bulmak için onu takip etmeye karar verir. Emir Ali'yi şirketin önünde bekleyip takip etmek ister. O gün beceremez onu elinden geçirir. Birkaç gün yine takip etmeye çalışır ama takip bir kazayla sonuçlanır.

Melek Azer bir gün giyinip süslenir ve muhteşem bir sofraya hazırlar. Yemekte balayından, yaptıkları yolculuklardan, çocuklarından, gökyüzünden, şiirlerden, kitaplardan bahseder ancak Emir Ali onun konuşmalarını dinlememekte akli başka bir yerdedir. Emir Ali durumunu anlatmaya çalışır, içindeki sırrı söylemek ister. İçinde kaldıkça sağlığı daha da kötüye gitmektedir. Nasıl eline hükmedemediğini anlatmaya başlayacakken Melek Azer sözünü keser. Gözlerinden ateş fişkirir, kavga etmeye başlarlar. Onunla serveti ve itibarı için evlendiğini ondan daha iyisini bulacağı öfkeyle söyler. Melek Azer bir anda sakinleşir ve bunları nasıl söylediğine inanamaz artık ağzından çıkmış ve iş isten geçmiştir.

Kötü günler önlerindedir. Kardeşleri Emir Ali'nin şirketten ayrılmasını isterler. Melek Azer şirket yönetimini kendisi üstlenmek ister ancak kardeşleri istemez. Melek Azer bu olaydan sonra sıkıntılı dönem de geçirdiği için içine kapanır ve inzivaya çekilir. Kimseyle konuşmaz ve iletişime geçmez, halasının yanına gider ve bir süre orada kalır. Zamanla Melek Azer kendine gelmeye başlar. Emir Ali de bu durumlardan kendini sorumlu tuttuğu için Melek Azer'e bir mektup yazıp uzun bir yolculuğa çıkar. Kerec, Hemedan Kirmanşah gibi birçok yeri gezip kendini özgürce yollara bırakır. Üç ay sonra geri döndüğünde Melek Azer evi terk edip yurt dışındaki çocuklarının yanına gider. Emir Ali'nin annesi de hastanede son günlerini beklemektedir. Emir Ali koşarak hastaneye

gider ve annesi onu gördükten sonra hayata veda eder. Evine geldiğinde kendi eşyası dışında evde hiçbir eşya yoktur. Emir Ali bir kenara koyduğu parasını alıp kendine bir hayat kurmaya çalışır. Zaman geçince aynada gördüğü yüzünü tanıyamaz, bakımsız ve solgun görünmektedir. O bakımlı halinden eser kalmamıştır, bir ağacın altına uzanıp yaşamını gözden geçirir ve atılan bir tekme herkesin hayatını değiştirmiştir.

Anlatım teknikleri

1- Anlatma Tekniği

Öykü ve roman türünde hikâyeyi anlatan kişi hep ön plandadır. Bu kişi, anlatılacak hikâyeyi okuyucuya nakleden aracı konumundadır. Hikâye ile okuyucu arasındadır ve tasarlanmış bir vakayı (hikâyeyi) dinleyicilere doğrudan aktarır, böyle bir konumda o, anlatacağını anlatır, söylenmesi gerekeni söyler; hatta hikâye ve dinleyiciye dönük bazı tasarruflarda da bulunabilir (Tekin, 2018, s.199)

“Anlatma tekniğinde, ayrıntılara yer verilmeyen, olayların bir nedensellik bağlantısı içinde ele alındığı ve okuyucuyu daha çok bilgilendirmeye ve yönlendirmeye yönelik bir tekniktir. Anlatmada okuyucu bu anlatıcının bilgisiyle yetinmek zorundadır. Kurmaca içerisinde her şey onun bakış açısından verilir” (Arı, 2008, s. 91).

Çalışmada ele alınan “*Bir Başka Yer [جای دیگر]*” öyküsünde anlatıcı kahramanın yakın arkadaşıdır, olaylar ve bahsedilen kişiler onun gözünden aktarılmakta ve ona göre değerlendirilmektedir.

Öykü anlatıcı tarafından şöyle başlamaktadır: “Emir Ali’nin sakin ve huzurlu yaşamı (diyelim ki Emir Ali “X”) bir gece hatta tam tarih verilebilir: 1998 yılının eylül ayının bir cuma günü gece yarısı saat tam on birde, bir tür gizemli bir hastalık illeti de denilebilir, esneme ardına esneme, kusma ve ruhsal bunalıma sebep olan (her ne kadar Emir Ali akıl sağlığı yerinde olsa da) meçhul bir sebepten dolayı darmadağın olur” (Terakkî, 2000, s. 172). Örnek metin üzerinde de görüldüğü üzere anlatıcı kendi düşüncelerini belirterek hikâyeyi anlatmaktadır. Öykü onun ele aldığı şekilde aktarılmaktadır. Öyküde Emir Ali misafirlerden sıkılıp bahçeye çıkınca gökyüzünün uçsuz bucaksız oluşuna dalar ve bu bilinmez fezada kendisinin de olmasını ister. Anlatıcı, öyküde bu sahneyi anlatırken kendisinin Emir Ali’ye on dört yaşında verdiği hediyeyi ve Emir Ali’nin o yaştaki halinden bahseder, burada ayrıca geriye dönüş tekniğinden de bahsetmek mümkündür:

İlk hediyesi, ona on dördüncü yaş gününde verdiğim ve hala odasının penceresinin önünden ayırmadığı küçük bir teleskoptu. On üç, on dört yaşından fazla değildi ve kendini yarı filozof gibi görüyordu. Kendi yaşutlarından bir karış kadar uzundu ama akıl

ve bilgi bakımından bin fersah daha öndeydi. Yetişkinlerin bakış açısına sahipti, yetişkinler gibi düşünüyordu. Sürekli kitap okurdu, tarih kitapları -ilk uygarlıklar ve eski mısır tarihi- dünyanın oluşumuna ve insan yaşamının başlangıcı ile ilgili kitaplar okurdu. Benden bir yaş daha küçüktü. Ama sanki sokağın saygın erkekleri, mahallenin futbol kahramanı gibi davranırdı, onun önemli sözlerini anlamıyorduk, öyle bir idrake sahip değildik... dünya haritasını duvarına asmıştı, bütün şehirlerin, limanların hatta küçük adaların bile ismini biliyordu. Bazı şehirlerin, limanların ve adaların ismini kırmızı kalemle daire içine almıştı... gözlerimizi kapatıyorduk. Emir Ali rehberimizdi. Ne yöne gideceğimize o karar veriyordu. Tahran'dan arabayla Türkiye'ye gidiyorduk..." (Terakkî, 2000, s. 183-184).

Ayrıca anlatıcı okuyucu ile konuşur gibi yapıp öyküye ara vererek, yukarıda yer alan alıntı şeklinde kahramanlar hakkında detaylar verip anlatmaya kaldığı yerden devam etmektedir: "Nerede kalmıştık? kadına ve yanında uyuyan eşine bakıyorduk..." (Terakkî, 2000, s. 177).

Anlatıcı, Emir Ali ve Melek Azer'in yatak odasında yaşadıklarını anlatırken, Emir Ali'nin akşam yemeği sofrasında esnemelerine dair bilgiler vermek için hikâyeye ara verir ve esnemelerle ilgili anlatımını bitirir ve sözüne şöyle devam eder: "Dönelim ilk yerimize, Melek Azer uyuyordu ve kocası onun bu tatlı ve şirin uykusundan rahatsız olmuştu" (Terakkî, 2000, s.185).

2- Tasvir Tekniği

Bir anlatım tekniği olarak en sık kullanılan tekniklerdendir. Özellikle klasik anlatı metinlerinde başlangıç kısmında uzun uzun tabiat tasvirlerine yer verilmiştir. Zamanla tasvirin mahiyeti, edebî metinlerdeki yeri ve konumu değişmiştir. Tabiat, iç ve dış mekân tasvirleri ile insan betimlemeleri metnin dekoru olmaktan çıkıp anlatının canlılığı ve yapısını inşa eden asli unsur konumuna gelmiştir. Tasvir, okuru olaya hazırlar ve okurun merakını kamçılıyarak eserle bütünleşmesini sağlar (Kolcu, 2015, s.55).

Çetişli (2004) tasviri, "*Anlatma esasına bağlı eserlerdeki itibari dünya olgusu, kahramanların belli bir mekâna bağlı olma veya olayların belli bir mekânda yaşanması mecburiyeti, tasvir tarzı anlatımı çok daha zaruri kılar.*" (s.100) şeklinde öyküde olması gereken bir teknik olarak tanımlamaktadır. Her ne kadar klasik metinlerde tasvire daha çok yer verilse de modern metinlerde de tasvirden faydalanılmaktadır.

"*Bir Başka Yer [جای دیگر]*" adlı öyküde mekâna ve kişilere dair tasvirler sıklıkla yer almaktadır. Anlatıcı öyküye giriş yapan her kahraman hakkında

fiziksel ve ruhsal tasvirlerde bulunmaktadır. Öykünün başkahramanı olan Emir Ali anlatıcı tarafından şöyle betimlenmektedir:

Emir Ali geceleri erken uyur, uykuyu seven bir erkektir. Kolay kolay kötü ve karışık rüyalar görmez. Gözlerini düşüncelerinin ve fikirlerinin üzerini örten beyaz ve şeffaf bir örtü gibi kapatır tıpkı şehri kaplayan ağır ve sessiz bir kar gibi, unutulmuş bir kar. Horlamayan, gece yarısı susamayan ve lavaboya gitmeyen nadir erkeklerdendir. Sabahları tembellik yapar uyumak ister. Yarı uyanikken yorganın altında sevdiği şeyleri düşünür. Boş çöllerdeki hayali yolculukları, soğuk yerlerdeki karlara bürünmüş ovaları, uzak gezegenlerdeki yaşam olasılığını ve daha iyi bir yerde başka bir şeklide yaşama imkanını, nerede? Kendi de bilmiyordu. Belki de burada, bu şehirde atalarına ait bu ülkede... ama böyle bir imkânı yok. Bildiği şey saat sekizde işinin başında olması gerektiği idi. (Terakkî, 2000, s. 172-173).

Öyküde Emir Ali ve kayınvalidesi için tertip edilen doğum günü partisine Melek Azer'in amcası da gelir, öykü de amca şöyle tasvir edilmektedir:

Arkadaşlarının çoğunu devrimin başında kaybeden yalnız ve emekli asker olan amcasının hâlihazırda vakit geçirmek ve üzüntülerini unutmak için o evden bu eve gitmekten başka bir işi yoktu. Misafirlik, düğün, gezi ve kumar aşıyordu. Düğün, cenaze ve sünnet gibi bütün toplantılarda bulunurdu... Bir yere davet edildiği zaman sabahtan saatleri saymaya başlardı, gün batımında elbiselerini hazırlayıp, ayakkabılarını parlatır, yüz defa duvardaki saate ve aynada kendisine bakardı. Gri saçlarını ve boyadığı bıyıklarını tarar, ipek fularını boynuna dolar, diğer misafirlerden bir saat daha erken giderdi (Terakkî, 2000, s. 196-197).

Anlatıcı, Emir Ali'nin annesini ise şöyle tasvir etmektedir: “onun annesini hatırlıyorum, genç annesini kastediyorum. Zayıf ve kırılandı. Sade ve donuk bir güzelliği vardı. İlk bakışta fark edilmiyordu ne güzeldi ne de çirkin. Göze çarpıyordu” (Terakkî, 2000, s. 229).

Tekin (2018), anlatıcı için tasvirin bir ağırlığının ve öneminin olduğunu belirterek, romancı tarafından yerinde ve yeterince uygulanması gerektiğini düşünmektedir. Tasvirin abartı kullanılması okuyucunun ilgisinin resme değil çerçeveye kayacağını bunun da okuyucuyu edilgen kılacağını ve okuyucu-eser bütünleşmesinin tam anlamıyla gerçekleşemeyeceğini belirtmektedir (s. 217). Çalışmada ele alınan öyküde tasvir yerinde ve yeterince kullanılmıştır. Yazar tasvirlerle okuyucuyu aydınlatmakta ve bilgilendirmekte, ancak bıktırmamaktadır. Okuyucu metnin tamamına bağlı kalabilmekte ve olay örgüsünden uzaklaşmamaktadır.

3- Geriye Dönüş Tekniği

Zamanın kurgulanmasında kullanılan bir teknik olan geriye dönüş (flashback), sinema sanatından edebiyata aktarılmış bir tekniktir. Geriye dönüş tekniği anlatma zamanı ile ilgili bir problemdir. Öykü anlatıcısı, olayı içinde bulunduğu şimdiki zamandan alıp karakterin geçmişine ya da olayın meydana geldiği zamana gider (Arı, 2008, s. 110). “Öykücü her şeyin insanın, çevrenin, zamanın, eşya ve düşüncenin... Bir mazisi vardır. Öyküde, bu elemanlara ruh ve can vermek için fırsat buldukça geçmişe döner. O bu işlemi gerçekleştirirken de geriye dönüş tekniğinden yararlanır” (Tekin, 2018, s. 245). Geriye dönüş tekniği, hatırlama yoluyla gerçekleştirilir. Amaç ve işlevine bakarak geriye dönüş tekniğinin üç şekilde uygulandığını görürüz:

- a- Dar anlamda geriye dönüş,
- b- Yapıcı geriye dönüş,
- c- Çözücü geriye dönüş (Aytaç, 1975, s. 235).

Dar anlamda geriye dönüş, olayları veya kişileri tanıtmak için yakın zamana; bir saat, bir gün, iki gün veya birkaç gün öncesine dönüştür. Dar anlamda geriye dönüş, kısmen açıklayıcı, ama daha çok destekleyici bir özellik taşır.

Yapıcı geriye dönüş, bir olay veya bir kahraman hakkında okuyucuyu aydınlatmak gerektiğinde başvurulmuş bir geriye dönüş tarzıdır. Yapıcı geriye dönüş uygulaması, romanın ilerleyen sayfalarında gerçekleştirilir.

Çözücü geriye dönüş, genellikle polisiye romanlarda uygulanan bir yöntemdir. Bu tip romanların başlarında ortaya atılan bir problemlilik (muammalı) durum, daha sonra geriye dönülerek çözülür (Tekin, 2018, s. 246-250).

Çalışmada değerlendirilen öyküde dar anlamda geriye dönüş ve yapıcı geriye dönüş tekniği sıklıkla kullanılmaktadır. Öykünün kahramanı Emir Ali yatakta uyumaya çalışırken birkaç saat öncesinde akşam yemeğinde yaşadıklarını hatırlar ve dar anlamda geriye dönüş yaparak, o anları şöyle anlatır:

O gece misafirleri vardı ve Emir Ali gün batımından akşam yemeği masasına oturana kadar sürekli esnemmişti. Kalbinden ve bağırsağından gelen tamamlanamayan büyük esnemelerdendi. Bedenin kvrnmasıyla gözünden yaşlar geliyordu. Bu tür bir esneme (dev gibi) onun gibi modern ve kibar erkeklere yakışmazdı. Arka arkaya -on defa-her sözün arasında esnediğinde misafirler göz ucuyla ona bakıyorlardı. Emir Ali utanarak elini ağzına götürüyor, ağzını kapatmakta zorlanıyordu. Bıraksalar başını

masaya koyup uyuyacaktı...Emir Ali'nin esnemesi durmuyor, içinden yükseliyordu ağzını kapatmaya çalışsa da burnundan çıkıyor kontrol edemiyordu... (Terakkî, 2000, s. 179).

Emir Ali akşam yemeğinde başına gelen bu esneme hatırlayıp tuhaf durumu düşündü, o kadar esnemesine rağmen şimdi uyuyamıyordu. Yine bu gece gönderdiği bir mektubu ve Cuma namazında yaşadıkları aklına geldi:

“Şirketin durumu kötüye gidiyordu, bu tarz mektuplar yazmak zorunluydu. Ondan daha da zoru gösteriş için Cuma namazına gitmekti. Melek Azer'in kardeşleri kendisini göstermesi için ona çok ısrar etmişlerdi, sureleri bilmesi önemli değildi, eğilip kalkacak dudaklarını hareket ettirecek cemaatin yaptığı ile uyumlu davranacaktı, çoğunluk mümin Müslüman'dı. Duaları gönüldendi. Melek Azer'in kardeşleri siyah giyinmişler ve ellerinde tespih, eğilip kalkıyorlardı. Hareketleri diğerleri ile uyumluydu. Defalarca pratik yaptıkları belliydi. Emir Ali donup kalıp etrafa bakmaya başlayınca kardeşleri ona sert çıkışıp neden duruyorsun? neden eğilmedin? Neden cemaate uymadın? gibi sorularla onu bunalttılar” (Terakkî, 2000, s. 186).

Emir Ali namaz esnasında hareketlerini kontrol edemez olmuş, sesler kulağında uğultu halindeydi. Bu değişim onu korkutmuş ve sanki başka bir el onun vücuduna hükmediyordu. Bunları Melek Azer'in kardeşlerine söyledi, ancak onlar inanmadılar.

Anlatıcı Emir Ali'nin yakın arkadaşı olduğu için öyküyü anlatırken sık sık çocukluk dönemlerinde yaşadıkların anlatıp okuyucuya Emir Ali'nin şu anki ruhsal durumunu daha iyi ifade edebilmeye çalışıyordu:

İkimizde Şemiran'da yaşıyorduk, o dönemde Elahiyeh ve Amaniye tepeleri el değmemiş ve çıplaktı. Emir Ali'nin uçurtmasının üç tane renkli kuyruğu vardı ve bulutlara kadar yükseliyordu. O kadar uzaklaşıyordu ki havada silik bir lekeye dönüşüyordu. Benimki zorla yükseliyor birkaç dakika sonra ya bir ağaca ya da lambaya takılıyordu. Emir Ali'nin kahkahaları, heyecanı ve parlak bakışlarını unutamıyorum. Uçurtmasının havalanmasını istediğinde sessizleşiyor, gözünü kırpmadan nefes bile almıyordu. O gün çocuk aklımla idrak edememiştim, yüzünü canlandırıyorum mutlu ve büyülenmiş yüzünü. Çocukça keyiften daha büyük bir hissini gözlerinde dalgalandığını görüyorum aklı başka bir yerdeydi, seslensem duymaz ayağına vursam anlamazdı (Terakkî, 2000, s. 226-227).

4- Leitmotiv Tekniği

Edebî eserde vurgulanmak istenen olay, kavram, düşünce, ifade, tavır, kelime veya kelime grubunun vurgunun yoğunluğuna göre tekrar edilmesi olarak tanımlanan leitmotiv tekniğiyle metin içerisinde bir akıcılık yaratılır ve metinde estetik tarzda bir ritim oluşturulur. Leitmotiv müzik menşeiili bir terimdir. Müzik eserlerinde “ana, kılavuz motif” anlamında tekrarlanan düşünce diye ifade edilir (Çetişli, 2004, s. 134)

“*Bir Başka Yer [جای دیگر]*” öyküsünde “Diğer [başka]” kelimesi 32 defa tekrarlanmıştır. Öykünün genel atmosferinde başka bir hayat, başka bir kişi ve başka bir yer özlemi ve varsayımları etkin olduğundan öykü okuyucuya “başka” anlamını dikte etmektedir. Bir değişim ve dönüşüm isteği öykünün olay örgüsünün imgesi halindedir.

5- İç çözümleme tekniği

İç çözümleme yöntemi anlatıcının araya girerek kahramanın duygu ve düşüncelerini okuyucuya aktarması demektir (Tekin, 2018, s. 272). Öykü kişilerinin ruhsal durumlarının, zihinlerinde olup bitenlerin aktarılması için kullanılan bu teknikle insanı daha derinden yakalayıp okuyucuya iletmek amaçlanmaktadır. İç çözümleme tekniğinde öykü kahramanlarının iç dünyası, duygu ve düşünceleri yazar-anlatıcı tarafından anlatılır. Anlatıcı, zaman zaman araya girerek öykü kahramanlarının ruhsal durumunu tüm yönleriyle, kendi bakış açısına göre okuyucuya tanıtır (Arı, 2008, s. 106).

“*Bir Başka Yer [جای دیگر]*” adlı öyküde anlatıcı okuyucu tarafından derinlemesine anlaşılması için karakterlerin kişiliklerine, geçmişlerine dair bilgiler vermekte anlatımı temellendirmektedir. Karakterler hakkında bilgiler bu bağlamda anlatıcı tarafından elde edilmektedir.

Anlatıcı, öykünün baş kahramanı olan Emir Ali’nin özgür bir ruhu olduğunu ve Melek Azer tarafından nasıl bu ruhun sınırlandırıldığıni çözümlemektedir:

Arkadaşı; kuyruklu yıldızın geçtiği gün doğduğu için Emir Ali’nin ulaşamaz ve firari bir ruhu olduğunu, kimseye ait olamayacağını düşünmektedir. İç dünyasını kimseye göstermemektedir. Arkadaşı onu çok iyi tanıdığını, çocukluktan beri birlikte olduklarını belirtir. Emir Ali, eşinin elinden kurtulmak için çabucak onun isteklerini kabul eder. Eşi onun mesleğini ve işini seçmiş, ticaret şirketinin başına oturtmuştur. Emir Ali gibi hassas ve hayalperest biri için çok sıkıcı ve çekilmez bir durumdur. Emir aksine hesap kitap ehli değildir, bir yanı hep vahşi ve kendine dünyanın herhangi bir yerine ait hissetmeden farklı yerleri gezip dolaşma hayali

içindedir. Melek Azer onu nasıl dizginleyeceğini bilmektedir; ancak bir gün bir yolunu bulursa bu dizginden kurtulması ihtimaldir (Terakki, 2000, s. 176)

Emir Ali ve Melek Azer, Emir Ali'nin isteği üzerine odalarını ayırırlar. Emir Ali hastalığından dolayı Melek Azer'den uzaklaşmakta ve ona hastalığının ne olduğunu söyleyememektedir. Bu suskunluğu Melek Azer'i öfkelenlendirmekte ve bilinmezlik onu çileden çıkarmaktadır:

Kapıyı bir vuruşta açıp, içeriye gidip yorganın altına girmek ve ona sıkıca sarılmak istiyor, itiraf etmeye mecbur bırakacak kadar sarılmak. İyi fikirdi, buna rağmen kapıyı açmaya cüret etmedi. Gururu izin vermedi, öfkeliydi, kendini küçük düşüremezdi, utanan ve pişman olan Emir Ali'nin dönmesini, onun nazını çekmesini ve eline ayağına yapışıp özür dilemesini bekledi. Belki o bekliyordu ilgiye ve aşka ihtiyacı mı vardı? Erkekler böyledirler. Görünüşte ortalığı yaygaraya veriler ama kaybolmuş çocuk gibidirler, bir anneye ihtiyaçları vardır. Bu düşüncelere güvenerek derin bir nefes aldı ve kapının kolunu var gücüyle çevirdi (Terakkî, 2000, s. 211).

Emir Ali, içine kapanık geceleri sürekli ağlayan ve ailesi ile ilgilenmeyen despot bir babanın çocuğudur. Çocukluğunda bir gece, babasını bahçede bir kadınla görünce şaşkınlık içerisinde kalır ve odasına döner:

Emir Ali şaşkın ve utanmış bir halde odasına döner ve annesine bir şey söylememeye karar verir, bu yaşamında verdiği ilk üzücü karardır. Sustu ve yorganın altında, gecenin karanlığında annesi gibi, sahte maskeli büyük adamlar gibi ağlamayı öğrendi. Artık eskiden olduğu gibi tabakları, çini kâseleri kıramıyordu. Bunlar çocukluk dönemine aitti. Başını eğdi ve dudaklarını büzdü, içine zamanla bir tür rehavete ve sessiz bir bağışlanma isteğine dönüşen büyük bir sessizlik oturmuştu (Terakkî, 2000, s. 234).

Anlatıcı, Melek Azer'in, Emir Ali'nin kendisinden uzaklaşmasını başka bir kadının varlığına dayandırdığını ve içten içe düşüncelere dalıp, evhamlandığını iç çözümleme yoluyla anlatmaktadır. Güçlü bir karakter olan Melek Azer'in iç dünyasını açmaktadır:

O an evi ateşe verip kendini ve Emir Ali'yi yok edebilirdi. Emir Ali'nin Söylediklerinin bir kelimesine ve psikolojik hastalık hikâyesine inanmamıştı. Kendi kendine bütün bu oyunların kompo olduğunu söylüyordu. Bir sebebi vardı, hesaplanmış ve düşünülmüş bir sebep. O da diğer erkekler gibi vefasız ve yalancıydı. Mutlu Melek Azer bu süre zarfında onun masum görünüşüne aldanmıştı, ne hataydı. Bir defa bile işlerin başına

geçmeye çabalamadı. Şimdi bazı geceler neden eve geç geldiğini, neden telefonunu o görür görmez başka bir yere bıraktığını anlıyordu. Nereye gidiyordu? Kiminle ilişkisi vardı? Emir Ali'nin bütün bu sözleri ve işleri ona şüpheli görünüyordu. Hatta görünüşü de çirkin ve dev yaratık gibiydi. Şüphesiz aralarında başka bir kadın var, genç bir kadın, genç kelimesi rahatsız edici bir inilti gibi genç, genç, genç, genç, beyninde uğulduyordu (Terakkî, 2000, s. 236).

Sonuç

Anlatım tekniklerinin edebî bir eserin yazım aşamasında önemli bir rolü vardır. Yazar, anlatım teknikleri aracılığıyla aktarmak istediği her duyguyu, olayı, düşünceyi, durumu, hayali okuyucuya sunar. “*Bir Başka Yer [جای دیگر]*” adlı öykü anlatım teknikleri açısından değerlendirildiğinde “anlatım”, “tasvir”, “geriye dönüş”, “leitmotiv” ve “iç çözümleme” tekniklerinin kullanıldığı saptanmıştır. “Anlatım” tekniğinde anlatıcı 3. tekil kişi tarafından yapılmaktadır. Çalışmada incelenen öyküde de anlatıcı 3. tekil kişidir. Öykünün başkahramanının çocukluk arkadaşıdır. Arkadaşın seçilmesi anlatım bakımından daha objektif bir bakış açısı sunmaktadır. Çünkü anlatıcı arkadaşını küçüklüğünden beri tanımakta ve onun iç dünyasını bilmektedir. Dolayısıyla yazarın “anlatım” tekniğini kullanması yerinde olmuştur. Öyküde anlatıcı, okuyucu ile konuşur gibi öyküyü anlatmakta ve bütün olaylar anlatıcı gözünden değerlendirilerek aktarılmaktadır.

Her edebî metinde olduğu gibi bu öyküde de “tasvir” tekniği yer almaktadır. Anlatıcı, mekânı, kişileri tasvir etmiş, kişilere dair fiziksel ve ruhsal detaylar da vermiştir. Bu detayları vererek okuyucu için ön değerlendirme oluşturmuştur.

Yazar öyküde baskın karakterli ve zengin bir kadın tarafından hayatına sınırlar çizilen bir adamın fiziksel ve ruhsal yolculuğunun tuhaf bir olay sonucu nasıl gerçekleştirdiğini dile getirmiştir. Yazar bu bilinmeyen olay dâhilinde huzurlu ve yolunda giden hayatların nasıl darmadağın olacağını da göstermiştir. Anlatım tekniklerinden “geriye dönüş tekniği” ile hayatı sınırlandırılmış olan bu adamın çocukluğundan beri aslında özgür bir ruhu olduğu ve başka ülkelere yolculuk yapma isteği gözler önüne serilmiştir. Kendini çocukluktan beri tanıyan anlatıcı olan çocukluk arkadaşı bu durumu iyi bilmektedir ve bu yolculuğun kaçınılmaz olduğunu ifade etmektedir.

Bir dönüşüm hareketliliği görülen öyküde “diğer” kelimesi sıklıkla kullanılarak “leitmotiv” tekniğinin öyküde yer aldığı görülmüştür. “Başka oda”, başka yer”, “başka yol” gibi ifadelerle kahramanın bulunduğu ortamdan kurtulup başka bir dünyaya adım atma isteği görülmektedir.

Son olarak başkahramanı çocukluğundan beri tanıyan ve uzun süredir onun hayatında olan anlatıcı, kişilerin iç dünyasını objektif değerlendirebilmektedir. Yazar “iç çözümleme” tekniği ile okuyucuya kişinin içi dünyasında görünenenden fazlası olduğu ve aslında çoğu şeyin görüldüğü gibi olmadığı mesajını vermektedir.

Sonuç olarak tespit edilen bu anlatım teknikleriyle öyküye başka bir perspektiften bakılmış ve bu tekniklerle yeniden değerlendirilme fırsatı bulunmuştur. Toplumsal değişim ve dönüşümde hayata dair karakterlerin sıklıkla görüldüğü ve bu karakterlerin yaşam biçimlerini ve kişiliklerini ortaya koyduğu Terakkî'nin eserlerinden biri olan “*Bir Başka Yer [جای دیگر]*” adlı bu öyküde tespit edilen anlatım teknikleri ile olay örgüsü ve okuyucu alımlaması için farklı bir bakış açısı sunulmuştur.

Kaynakça

- Âbidînî, H. (2002). *İran öykü ve romanının yüzyılı*. (H. Kırlangıç Çev.). 2. Cilt. Ankara: Nüsha.
- _____, H. (1998). *Sed Sâl-i Dâstânnivîsî-yi İran*. Tahran: Neşr-i Çeşme.
- Arı, Z. (2008). Ferit Edgü'nün öykü ve romanlarında anlatım teknikleri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara.
- Aslan, C. (2007). Sait Faik Abasıyanık'ın öykülerinde kurgu ve anlatım teknikleri. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara.
- Aytaç, G. (1975). *Thomas Mann'ın "Der Zauberberg" ve "Lotte In Weimar" romanlarındaki edebi kişiliği*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Çetişli, İ. (2004). *Metin tahlillerine giriş/2, hikâye-roman-tiyatro*. 4. bs. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Haddadî, E. & Dürüdgîryân, F. (1390/2011). "Tahlîl-i kohenolgû v-yi dâstân-i Câ-yi Dîger ez Golî Terakkî", *Edeb-i Pejuheş-i Tabestân*, (sayı 16, s. 147-170).
- <https://www.sid.ir/paper/137769/fa#downloadbottom> adresinden erişilmiştir (erişim tarihi:08.08.2022)
- Hasanzade Nîrî, M.H. & Alî Nûrî, Z. (1390/2011). "Tahlîl-i tekâbulhâ-yi dogâne der mecmu'e-i Câ-yi Dîger Golî Terakkî", *Edebiyat-i Pârsî-yi Muasır*, (6/2, s. 1-26).
- <https://www.sid.ir/paper/515047/fa> adresinden erişilmiştir. (09.08.2020).
- Karabulut, Mustafa (2012). "Yusuf Atılğan'ın 'Aylak Adam' romanında anlatım teknikleri", *Turkish Studies*, 7/1: 1375-1387.
- Khonakdar Tarsi, M. (2018), "Modern edebiyatta feminist bakışların ortaya çıkmasında İranlı kadın şair ve yazarların rolü", *Çağdaş İran Edebiyatında Kadın*, Hece Yayınları Ankara, s. 129-154.
- <https://www.sid.ir/paper/514949/fa> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi:01.09.2022).
- Kolcu, A. İ. (2015). *Öykü sanatı*. 4. bs. Konya: Salkımsöğüt Yayınevi.
- Milani, F. (1992). *Veils and words: The emerging voices of Iranian women writers*. Syracuse University Press.

- Niyâzî, N. (1394/2015). "Hâneşî bomgerâyâne ez dâstân-i kûtâh *Dırâht-i Golâbî* neveşte- i Golî Terâkkî, *Edebiyat-i Fârsî yi Muasır* (5/3, s. 113-127).
- Rezaei, İ.S. (2018). *Çağdaş İran öyküleri Golî Terakkî öyküleri*, Ankara: İraniyat Yayınları.
- Şimşek, Y. (2019). " İç monolog" ve" bilinç akışı" tekniği açısından Oğuz Atay'ın "Unutulan" hikâyesi. *Söylem Filoloji Dergisi*, 4(2), 307-329.
- Tekin, M. (2018). *Roman sanatı (Romanın Unsurları)*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Terakkî, G. (2000), "Cây-i Dîger", *Cây-i Dîger*, Tahran Nilüfer.